

BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO NGÂN HÀNG NHÀ NƯỚC VIỆT NAM
TRƯỜNG ĐẠI HỌC NGÂN HÀNG THÀNH PHỐ HỒ CHÍ MINH

PHẠM THỦY TÚ

**NĂNG LỰC CẠNH TRANH VÀ MỨC ĐỘ ỔN ĐỊNH CỦA
CÁC NGÂN HÀNG THƯƠNG MẠI VIỆT NAM TRONG BỐI
CẢNH THAM GIA HIỆP ĐỊNH ĐỐI TÁC TOÀN DIỆN VÀ
TIỀN BỘ XUYÊN THÁI BÌNH DƯƠNG**

LUẬN ÁN TIẾN SĨ TÀI CHÍNH NGÂN HÀNG

TP. HỒ CHÍ MINH, THÁNG 12 NĂM 2020

BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO NGÂN HÀNG NHÀ NƯỚC VIỆT NAM
TRƯỜNG ĐẠI HỌC NGÂN HÀNG THÀNH PHỐ HỒ CHÍ MINH

PHẠM THỦY TÚ

**NĂNG LỰC CẠNH TRANH VÀ MỨC ĐỘ ỔN ĐỊNH CỦA CÁC
NGÂN HÀNG THƯƠNG MẠI VIỆT NAM TRONG BỐI CẢNH
THAM GIA HIỆP ĐỊNH ĐỐI TÁC TOÀN DIỆN VÀ TIẾN BỘ
XUYÊN THÁI BÌNH DƯƠNG**

LUẬN ÁN TIẾN SĨ
BẢO VỆ CẤP TRƯỜNG

Chuyên ngành: Tài chính – Ngân hàng

MÃ SỐ: 9 34 02 01

Người hướng dẫn khoa học: PGS.TS. ĐOÀN THANH HÀ

TS. ĐÀO LÊ KIỀU OANH

TP. HỒ CHÍ MINH - THÁNG 12 NĂM 2020

LỜI CAM ĐOAN

Tôi tên Phạm Thủy Tú, nghiên cứu sinh Khóa 19, niên khóa 2014 - 2017, Trường Đại Học Ngân Hàng TP. Hồ Chí Minh. Tôi cam đoan rằng luận án này chưa từng được trình nộp để lấy học vị tại bất cứ một cơ sở đào tạo nào. Luận án này là công trình nghiên cứu riêng của tác giả với sự hướng dẫn của người hướng dẫn khoa học. Kết quả nghiên cứu trong luận án này là trung thực, trong đó không có các nội dung đã được công bố trước đây hoặc các nội dung do người khác thực hiện ngoại trừ các trích dẫn được dẫn nguồn đầy đủ trong luận án.

TP. Hồ Chí Minh, ngày 06 tháng 12 năm 2020

Người cam đoan

Phạm Thủy Tú

LỜI CẢM ƠN

Lời đầu tiên, tôi xin kính gửi lời tri ân sâu sắc đến người hướng dẫn khoa học của tôi là PGS.TS Đoàn Thanh Hà và TS. Đào Lê Kiều Oanh. Thầy, Cô đã hướng dẫn rất tận tình và thường xuyên động viên tôi hoàn thành luận án. Bên cạnh đó, Thầy và Cô luôn đóng góp ý kiến vô cùng hữu ích và thiết thực cho tôi đối với các nội dung nghiên cứu của luận án.

Tôi xin chân thành cảm ơn các Thầy, Cô trường Đại học Ngân hàng Thành phố Hồ Chí Minh đã giảng dạy và trang bị những kiến thức cần thiết trong quá trình học tập, nghiên cứu tại Trường. Tôi cũng xin gửi lời cảm ơn đến các Thầy, Cô phòng Sau đại học và các phòng ban liên quan đã hỗ trợ nhiệt tình cho tôi trong việc hoàn thành các thủ tục trong quá trình nghiên cứu tại Trường.

Lời cuối cùng, tôi xin gửi lời tri ân đến Trường Đại học Tài chính Marketing đã hỗ trợ về kinh phí cũng như các Anh, Chị đồng nghiệp đã tạo điều kiện tốt nhất cho tôi hoàn thành công việc và học tập như mong muốn. Tôi xin chân thành cảm ơn sự chia sẻ và động viên của Gia đình, là nguồn động lực to lớn để tôi cố gắng thực hiện và hoàn thành luận án.

TP. Hồ Chí Minh, ngày 06 tháng 12 năm 2020

Tác giả luận án

NCS. PHẠM THỦY TÚ

TÓM TẮT LUẬN ÁN

Trong bối cảnh Việt Nam ký kết hiệp định Hiệp định Đối tác Toàn diện và Tiến bộ Xuyên Thái Bình Dương (CPTPP), sẽ tác động rất lớn đến nền kinh tế Việt Nam nói chung và các ngân hàng thương mại Việt Nam nói riêng. Hiệp định CPTPP được đánh giá là hiệp định có khuôn khổ tự do hóa tài chính rất cao, các nội dung cam kết có phạm vi sâu và rộng, vì vậy buộc các ngân hàng thương mại Việt Nam (NHTM VN) muốn phát triển phải nâng cao năng lực cạnh tranh, đồng thời tăng cường các biện pháp để gia tăng ổn định trong tình hình mới. Luận án đã đưa ra mục tiêu nghiên cứu là xác định thực trạng hoạt động hiện tại của các NHTM VN, so sánh với các nước thành viên khác trong khối CPTPP, đo lường năng lực cạnh tranh, mức độ ổn định, chiều hướng và mức độ tác động của các yếu tố, từ đó xác định các điểm mạnh, điểm yếu, cơ hội, thách thức đối với các NHTM VN khi tham gia CPTPP. Dựa trên kết quả nghiên cứu, luận án đưa ra một số hàm ý chính sách phù hợp để gia tăng năng lực cạnh tranh và tăng cường ổn định ngân hàng trong bối cảnh hội nhập CPTPP.

Bằng cách sử dụng dữ liệu theo năm trong giai đoạn 2010 – 2018 cùng với phương pháp nghiên cứu định tính như mô tả, phân tích tổng hợp, so sánh và các phương pháp định lượng như phương pháp Lerner, phương pháp chỉ số Zscore, luận án đã thực nghiệm phương pháp nói trên cho 31 ngân hàng thương mại Việt Nam. Kết quả cho thấy rằng năng lực cạnh tranh, mức độ ổn định của các ngân hàng thương mại Việt Nam đã có chiều hướng gia tăng trong các năm cuối. Các yếu tố như quy mô vốn chủ sở hữu, quy mô ngân hàng, quy mô tín dụng, tốc độ tăng trưởng tổng tài sản, chỉ số khả năng đa dạng hóa, gia tăng tổng tài sản của các tổ chức tài chính nước ngoài trong thị trường nội địa, tỷ lệ lạm phát, tốc độ tăng trưởng GDP có tác động tích cực đến mức độ ổn định và các yếu tố như tỷ lệ dự phòng rủi ro tín dụng, quy mô huy động vốn có tác động tiêu cực với ổn định ngân hàng. Các yếu tố như năng lực cạnh tranh của năm trước, quy mô vốn chủ sở hữu, quy mô ngân hàng, quy mô tín dụng, tốc độ tăng trưởng tổng tài sản, khả năng đa dạng hóa, gia tăng sự hiện diện của các tổ chức tài chính nước ngoài trong thị trường nội địa, tỷ lệ lạm phát có tác động tích cực đến năng lực cạnh tranh và các yếu tố như tỷ lệ dự phòng rủi ro tín dụng, quy mô huy động vốn, tốc độ tăng trưởng GDP có tác động tiêu cực với năng lực cạnh tranh và ổn định ngân hàng. Đồng thời, luận án cũng chỉ ra rằng

năng lực cạnh tranh có tác động tích cực đến mức độ ổn định ngân hàng, ủng hộ cho quan điểm “cạnh tranh – dễ tổn thương”.

Từ đó, luận án đã có những gợi ý chính sách phù hợp cho Việt Nam như các giải pháp để phát huy các yếu tố làm gia tăng năng lực cạnh tranh, mức độ ổn định ngân hàng và các phải pháp để kiểm soát các yếu tố tác động tiêu cực đến khả năng cạnh tranh, ổn định ngân hàng trong bối cảnh hội nhập CPTPP.

SUMMARY OF THESIS

In the context that Vietnam signs the Agreement for Comprehensive and Progressive Trans-Pacific Partnership (CPTPP), it will have a huge impact on the Vietnamese economy in general and on Vietnam's commercial banks in particular. The CPTPP Agreement is considered to be an agreement with a very high financial liberalization framework, the contents of the commitments are wide and wide, so it forces Vietnamese commercial banks to develop, improve competitiveness, strengthen measures to increase stability in the new situation. The dissertation has given the research objective of determining the current operating status of Vietnamese commercial banks, comparing with other member countries in the CPTPP, measuring competitiveness, stability, trend and the impact level of the factors, thereby identifying strengths, weaknesses, opportunities and challenges for Vietnamese commercial banks when joining CPTPP. Based on the research results, the thesis gives some suitable policy implications to increase competitiveness and enhance banking stability in the context of CPTPP integration.

By using data from 2010 - 2018 together with qualitative research methods such as descriptive, meta-analysis, comparison and quantitative methods such as Lerner index method, Zscore index method, The thesis has tested the above method for 31 Vietnamese commercial banks. The results show that the competitiveness and stability of Vietnamese commercial banks tended to increase in the last years. Factors such as size of equity, bank size, credit size, growth rate of total assets, diversification ability index, increase in total assets of foreign financial institutions In the domestic market, the inflation rate, GDP growth rate have a positive impact on the stability level and factors such as the rate of credit risk provision, the size of capital mobilization have negative effects. with stable bank. Factors such as the competitiveness of the previous year, the size of equity, the size of the bank, the size of the credit, the growth rate of total assets, the ability to diversify, increase the presence of foreign financial institutions in the domestic market, the inflation rate has a positive impact on competitiveness and factors such as credit risk reserve ratio, capital mobilization scale, growth rate GDP has a negative impact on banking competitiveness and stability. At the same time,

the thesis also shows that competitiveness has a positive impact on the level of banking stability, supporting the view of "competition - vulnerability".

Since then, the thesis has suggested suitable policies for Vietnam such as solutions to promote factors that increase competitiveness, the level of banking stability and solutions to control factors. factors that have a negative impact on banking competitiveness and stability in the context of CPTPP integration.

MỤC LỤC

LỜI CAM ĐOAN.....	i
LỜI CẢM ƠN	ii
TÓM TẮT LUẬN ÁN	iii
SUMMARY OF THESIS.....	v
MỤC LỤC	vii
DANH MỤC TỪ VIẾT TẮT	xi
DANH MỤC BẢNG	xii
DANH MỤC BIỂU ĐỒ	xiii
CHƯƠNG 1 GIỚI THIỆU TỔNG QUAN VỀ NGHIÊN CỨU	1
1.1. Sự cần thiết của nghiên cứu	1
1.1.1. Bối cảnh nghiên cứu	1
1.1.2. Tổng quan nghiên cứu	5
1.1.3. Khe hở nghiên cứu.....	6
1.1.4. Sự cần thiết nghiên cứu về năng lực cạnh tranh và ổn định ngân hàng trong bối cảnh hội nhập CPTPP.	8
1.2. Mục tiêu nghiên cứu và câu hỏi nghiên cứu	10
1.2.1. Mục tiêu nghiên cứu	10
1.2.2. Câu hỏi nghiên cứu.....	10
1.3. Đối tượng nghiên cứu và phạm vi nghiên cứu.....	11
1.3.1. Đối tượng nghiên cứu	11
1.3.2. Phạm vi nghiên cứu	11
1.4. Phương pháp nghiên cứu và dữ liệu nghiên cứu.....	12
1.4.1. Phương pháp nghiên cứu	12
1.4.2. Dữ liệu nghiên cứu	15
1.5. Đóng góp của luận án	15
1.6. Kết cấu của luận án	16
KẾT LUẬN CHƯƠNG 1	18
CHƯƠNG 2 CƠ SỞ LÝ THUYẾT VÀ CÁC NGHIÊN CỨU TRƯỚC	19

2.1. Một số khái niệm liên quan đến nghiên cứu.....	19
2.1.1. Khái niệm hội nhập quốc tế trong lĩnh vực ngân hàng	19
2.1.2. Khái niệm tự do hóa tài chính	20
2.1.3. Khái niệm cạnh tranh và năng lực cạnh tranh	21
2.1.4. Khái niệm ổn định ngân hàng.....	23
2.2. Cơ sở lý thuyết.....	24
2.2.1. Lý thuyết tự do hóa tài chính trong hội nhập quốc tế về ngân hàng	25
2.2.2. Lý thuyết liên quan đến năng lực cạnh tranh của ngân hàng thương mại trong bối cảnh hội nhập.....	34
2.2.3. Lý thuyết về mức độ ổn định ngân hàng thương mại.....	40
2.2.4. Cơ sở lý thuyết về tác động của cạnh tranh đến ổn định ngân hàng	46
2.2.5. Các yếu tố ảnh hưởng đến năng lực cạnh tranh và ổn định ngân hàng.....	49
2.2.6. Phương pháp xác định điểm mạnh, điểm yếu, cơ hội và thách thức cho các ngân hàng thương mại Việt Nam trong bối cảnh hội nhập CPTPP.	56
2.3. Các bằng chứng thực nghiệm có liên quan đến nghiên cứu	61
2.3.1. Các nghiên cứu về năng lực cạnh tranh của ngân hàng thương mại	61
2.3.2. Các nghiên cứu về mức độ ổn định của ngân hàng thương mại	62
2.3.3. Các nghiên cứu về tác động của cạnh tranh đến ổn định ngân hàng thương mại .	63
2.3.4. Các nghiên cứu về hiệu ứng từ sự hiện diện của ngân hàng nước ngoài đến các ngân hàng thương mại nội địa.	67
2.3.5. Các nghiên cứu về tác động của CPTPP đến ngành ngân hàng	69
KẾT LUẬN CHƯƠNG 2	71
CHƯƠNG 3 DỮ LIỆU VÀ PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU	72
3.1. Dữ liệu nghiên cứu	72
3.2. Phương pháp nghiên cứu	73
3.2.1. Phương pháp nghiên cứu định tính.....	73
3.2.2. Phương pháp nghiên cứu định lượng	74
3.3. Giả thuyết nghiên cứu.....	87
KẾT LUẬN CHƯƠNG 3	91
CHƯƠNG 4 KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU VÀ THẢO LUẬN	92